

Posudzovatelia:
doc. PaedDr. Ľubica Predanociová, PhD.
Mgr. Ivan Podmanický, PhD.

Obsah

Úvod 7

1 Etická výchova v kontexte tvorivo-humánneho formovania človeka	11
1.1 Etickovýchovné ašpirácie k prosociálnemu a tvorivému životu	13
1.2 Etický význam skúsenosti a zážitku v praktickom živote a v tvorivom procese	17
1.3 Etické posolstvo hry ako anticipovanie stavu porozumenia ..	21
2 Hodnotové a tvorivé prístupy etickej výchovy v mimoškolskej činnosti	27
2.1 Etické súvislosti výchovno-vzdelávacieho procesu v literárno-dramatickom odbore	28
2.1.1 Edukačné a etické ciele umeleckého vzdelávania v literárno-dramatickom odbore	29
2.2. Osobnosť učiteľa v školskej a mimoškolskej činnosti	31
2.3. Inšpirujúce a inšpiratívne dotyky s etickou výchovou prostredníctvom práce učiteľa v literárno-dramatickom a slovesnom odbore	32
2.4 Tvorivé možnosti realizácie hry v edukačnom procese	33
3 Etická výchova – kultúra – literatúra – tvorivosť	39
3.1 Rozvíjanie kultúrnosti života prostredníctvom hodnotnej výchovy	39
3.2 Etická výchova a literatúra	41
3.3 Možnosti rozvíjania tvorivej invenčie človeka	45
3.4 Fylogenetické dedičstvo alebo Človek je mierou všetkého	49

4 Námety tvorivej činnosti v mimoškolskom edukačnom procese	53
4.1 Zážitkový model tvorivej práce v mimoškolskom vyučovaní alebo Čistenie cností	53
4.2 Umývanie písmen alebo Detstvo, priateľstvo a písmenkové hry	59
4.3 Čistenie zmyslov alebo Zmyslové vnímanie	70
4.4 Rodina – žiak – učiteľ alebo Očistujúca sila rozprávky	79
4.5 Svet bájí alebo Mať moc znamená mať zodpovednosť	93
4.6 Kto je vinný alebo Sedem hlavných hriechov	112
4.7 Dotyky s tvorbou F. M. Dostojevského alebo Čakanie na... alebo Ovčiarstvo na Slovensku	127
4.8 Reflexie absolventov literárno-dramatického odboru	145
Záver	156
Summary	158
Literatúra	160

Úvod

Koncepcia etickej výchovy je prepojená s reálnym životom a jej zmyslom je osobnostné formovanie človeka prostredníctvom školskej aj mimoškolskej tvorivej činnosti. Odborná knižná publikácia je teoretickou a tvorivou sondou do eticko-výchovnej mimoškolskej činnosti so špecifickou aplikáciou v literárnodramatickom odbore (ďalej len LDO) a slovesnom odbore (ďalej len SO) v základnom umeleckom školstve (ZUŠ). Odborný text reflektuje na skutočnosť, že v rámci výchovno-vzdelávacej práce čoraz viac absentuje výchova hodnotami a k hodnotám. Školský model edukácie, ale aj činnosť mimoškolskej výchovy a vzdelávania je smerovaná v prevažnej miere k súťažnosti, ako byť prvý, ako sa stať najlepším, čo zvádzajú nadradenosť a pýche, ktorá generuje ďalšie neresti v podobe závisti a nenávisti.

Príprava na vyučovanie a celý proces mimoškolskej činnosti má svoje špecifiká, výsledky práce v skupinovom vyučovaní často prinášajú úzkosť, sklamanie, dochádza k napätiu medzi jednotlivcami a kolektívom, ktorý postupne mení zloženie. Uvedomujeme si tiež, že mimoškolské vyučovanie nie je povinné, je dobrovoľné. V publikácii prezentujeme zámer, ako dosiahnuť takú úroveň vedomia a myslenia žiakov, že nastane pozitívny transfer z nechcem, nemusím na rovinu nemusím, ale chcem. Cieľom, ale aj aktívnu metódou v mimoškolskom vyučovaní LDO a SO je tvorivosť. Vytvorenie básničky, rozprávky, príbehu je vedľajším produkтом, prichádza ako spontánna radosť (blaženosť) z prežívaného, ktorá sa uskutočňuje v nás samotných.

Zmyslom odbornej knižnej publikácie je tvorivá aplikácia prosočiálneho modelu etickej výchovy v mimoškolskej činnosti. Pilierom modelu je tvorivá osobnosť pedagóga, ktorý disponuje morálnou integritou a myšlienkovou variabilitou v podobe prepojenia filozofie, etiky, jazykovedy, kultúry, literatúry a umenia. Ambíciou autorov publikácie je humanizovať človeka prostredníctvom tvorivých eticko-výchovných a literárnych inšpirácií. Publikácia je súborom teoretických myšlienok v interdisciplinárnom vednom prieniku

a ich aplikovanie do mimoškolskej pedagogickej praxe v kontexte rozvíjania etických hodnôt cez literatúru prostredníctvom tvorivosti. Z. Kováčová (2015), odborníčka v oblasti jazykovedy, píše, že „...vychádzajúc z analýz postmodernej vedy, ktorá je antropocentrická, diskurzívna a multiparadigmatická, chceme dôjsť k záveru, že vízie, fantázia, tvorivosť sú východiskom i cestou k lepšiemu“. Toto vedomie sa uskutočňuje hlavne „čistením cností“, ktoré sú archetypálneho charakteru. Ak začneme už v detskom veku, môžu byť zárukou a spôsobom, ako môže byť človek zodpovedný, ako sa môže stať slobodným. Sloboda a zodpovednosť sú vzájomne prepojené do celistvosti, ktoré vyžaduje vyššie vedomie. S tvorivosťou ako stavom blaženosť sa rodíme. Môžeme použiť podobenstvo Platónovej idey, že je to rozpomínanie duše. Etické hodnoty čakajú na príležitosť uskutočniť sa cez slovo ako symbol. Slovo, ak má byť živé, musíme naplniť tvorivou radosťou. Radosť prichádza, keď si každý sám odkrajuje vlastný svet zo skutočnosti, keď sen je ako skutočnosť a skutočnosť je snom.

V publikácii uvedené literárno-dramatické texty by neboli vznikli bez inšpirujúcej sily detskej radosti, fantázie, obrazotvornosti a nesmiernej túžby po dobrodružstve – zažívať a uskutočňovať niečo nové, výnimočné, ale aj otvoriť diskurz a prijať kritické slová, „očísťovať sa“ pred samým sebou a nechať vstúpiť slovo cez literárny text a zároveň byť jeho tvorcom.

Celá publikácia, špeciálne jej tvorivé aplikácie, by mohli slúžiť ako inšpirácia v akejkoľvek mimoškolskej činnosti, zameranej na literárnu tvorivosť s etickým posolstvom. Odborná publikácia môže byť taktiež použitá ako vhodný didakticko-metodický študijný materiál na hodinách etickej, literárnej a tvorivej dramatickej výchovy. V interdisciplinárnom prieniku môžu byť vybrané tvorivé námety inšpiračným zdrojom pre hudobné čítanie a výtvarné videnie (pozri demonštračné obrázky žiakov). Publikáciu vhodne dopĺňajú aj originálne ilustrácie v jednotlivých kapitolách práce. Literárno-dramatické a poetické texty je možné tvorivo prispôsobovať vnútornej štruktúre žiakov a študentov v skupinách podľa vekového zloženia. Odborná knižná

publikácia má multidisciplinárny charakter s paradigmatickou povahou myšlienkového prieniku etiky a literatúry v kontexte rozvíjania tvorivého a humanistického konceptu etickej výchovy.